

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

РОЗВИТОК ІСТОРИЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ: ВІД КОСТОМАРОВА ДО ГРИЦАКА

Викладач: доктор історичних наук, професор Лях Сергій Романович

Кафедра: історії України (5-й корпус ЗНУ, ауд. 319, тел. 061-228-76-32)

E-mail: s_lyakh@ukr.net

Інші засоби зв'язку: Moodle

Консультації: дистанційні – ZOOM, електронна пошта

Освітньо-наукова програма, рівень вищої освіти:	Середня освіта (Історія) Бакалавр						
Статус дисципліни:	Дисципліна вільного вибору студентів						
Кредити ECTS	3	Навч. рік:	2022-2023	Рік навчання	3	Тижні	11
Кількість годин	90	Кількість змістових модулів	2	Лекційні заняття – 22 Практичні заняття – 10 Самостійна робота – 58			
Вид контролю:	Залік						
Посилання на курс в Moodle	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15275						

ОПИС КУРСУ

Курс має на меті сприяти формуванню професійної культури, наукового світогляду молодих істориків, стилю мислення та дослідницького смаку у майбутнього фахівця, вчителя, культурно-громадського діяча.

Зокрема, ставляться завдання:

- розкрити процес становлення і розвитку історичної свідомості і історичного пізнання в українських землях з X до початку XX ст.;
- з'ясувати провідні ідеї, концепції, схеми в межах відповідних етапів розвитку історичної думки;
- визначити методи дослідження, механізми і головні тенденції розвитку, опановані провідними історіографічними напрямками і школами;
- визначити місце української історіографії в загальноєвропейському історіографічному процесі, простежити вплив західноєвропейської, польської і російської історіографії на творчість вітчизняних істориків;
- на прикладі творчих біографій провідних істориків проаналізувати складові успіху інтелектуальної і професійної діяльності історика.

У разі успішного завершення курсу студент зможе:

знати:

- визначення і характеристики головних етапів у розвитку історичної думки в Україні: літописного; романтичного; позитивістського; неоромантичного; марксистського; модерністського;
- параметри і характеристики провідних шкіл в українській історіографії: народницької; школи українських істориків-державників;
- провідну тематику досліджень провідних історіографічних шкіл України;
- закономірності зміни одних історичних парадигм іншими;
- інституційне забезпечення діяльності істориків різних періодів;
- зміст головних і знакових праць істориків України.

вміти:

- здійснювати інтерпретацію методологічних засад того чи іншого історичного твору з історії давньої та нової історії України;

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

- порівнювати світоглядні і професійні засади історичних творів;
- складати бібліографічні довідки, анотації творів.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН2. Перетворювати інформацію у різні форми представлення: 1) текстова організація (тези, план, конспект); 2) графічна організація (логічні схеми, графіки, діаграми); пояснювати факти, закони, теорії на відповідному для аудиторії рівні сприймання з урахуванням вікових, професійних та ін. особливостей (Національна рамка кваліфікацій, 7 кваліфікаційний рівень).

ПРН5. Діагностувати прогалини у власній компетентності за допомогою застосування критичного осмислення своєї діяльності, здійснювати пошук фахової літератури з історії та методики, опрацьовувати джерела наукової інформації, застосовувати здобуті теоретичні знання у практиці організації процесу навчання історії та громадянства (ст.ст. 18, 54, 59 Закону України "Про освіту", ст.ст. 22, 51 Закону України "Про повну загальну середню освіту").

Знати новітню історію, актуальні проблеми новітньої історії та методики навчання історії в профільній школі, користуватись вітчизняними і зарубіжними джерелами наукової інформації, критично їх осмислювати та інтегрувати в процес навчання історії в профільній школі (Професійний стандарт "Вчитель закладу загальної середньої освіти", п. 5А).

ПРН11. Знати новітню історію, актуальні проблеми новітньої історії та методики навчання історії в профільній школі, користуватись вітчизняними і зарубіжними джерелами наукової інформації, критично їх осмислювати та інтегрувати в процес навчання історії в профільній школі (Професійний стандарт "Вчитель закладу загальної середньої освіти", п. 5А).

ПРН16. Використовувати світові інформаційні ресурси, інформаційно-комунікаційні технології в організації й проведенні занять з історії та громадянства, створювати власні інформаційні ресурси для навчальних цілей розвивального характеру (розвиток інтелекту успіху за Р. Стернбергом, емоційно-ціннісної сфери за І. Лернером, мислення зростання за К. Двек) (Професійний стандарт "Вчитель закладу загальної середньої освіти", п. 5А).

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Презентації або матеріали лекцій, плани практичних занять, методичні рекомендації до виконання тестів, самостійних робіт, основна та додаткова література розміщені на платформі Moodle:
<https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=6886>

Як відбуватиметься навчання?

Кожного першого тижня студенти матимуть **лекцію** і кожного другого тижня – **семінарське заняття**.

В ході лекцій лектор постійно апелює до досвіду «практикуючих істориків». Студенти повинні бути готовими зі свого боку наводити приклади реалізації тих чи інших методологічних норм історичного пізнання з власного досвіду опанування розділами історії, написання курсової чи магістерської роботи.

Студенти-магістранти виконують дві **індивідуальні роботи**, присвячені методологічному розбору історичних творів, які є зразками сучасної світової новаторської історіографії. В письмовій роботі студент повинен з'ясувати: напрямок чи школа, до якої належить автор оцінюваної праці; пізнавальний метод (підхід), який є провідним у цій праці; в чому полягає новаторство автора; внесок автора у пояснення історичної реальності; анотувати найяскравіші сторінки твору.

В якості залікового заходу пропонується доповідь кожного студента «Методика застосування пізнавального потенціалу історії повсякденності в обраному розділі шкільного курсу».

Максимальна оцінка, яку студент може заробити протягом семестру, включаючи й екзамен, дорівнює **100 балам**, що деталізовано у наступній схемі:

1. Поточний контроль – 60 балів, **у тому числі:**

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

1.1. Модуль 1-й – 30 балів

- 1.1.1. Робота на лекційних заняттях – **5 б.**
- 1.1.2. Робота на семінарських заняттях – **10 б.**
- 1.1.3. Модульна контрольна робота №1 (тестування) – **10 б.**
- 1.1.4. Індивідуальне завдання – **10 б.**

1.2. Модуль 2-й – 30 балів

- 1.2.1. Робота на лекційних заняттях – **5 б.**
- 1.2.2. Робота на семінарських заняттях – **10 б.**
- 1.2.3. Модульна контрольна робота №2 (тестування) – **10 б.**
- 1.2.4. Індивідуальне завдання – **10 б.**

2. Залік – 40 балів

Інтервальна шкала оцінок

Інтервальна шкала оцінок встановлює відповідність між рейтинговими показниками і шкалою оцінок:

Рейтинговий показник	П'ятибальна система	ECTS (європейська система перерахування залікових одиниць трудомісткості)
90–100 (відмінно)	5 (відмінно)	A
85–89 (дуже добре)	4 (добре)	B
75–84 (добре)		C
70–74 (задовільно)	3 (задовільно)	D
60–69 достатньо)		E
35–59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	FX
1–34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		F

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

Література:

1. Дорошенко Д.І. Огляд української історіографії. Київ: Українознавство, 1996. 256 с.
2. Колесник І.І. Українська історіографія. XVIII – початок XX століття. К.: Генеза, 2000. 256 с.
3. Кравченко В.В. Нариси з української історіографії епохи національного Відродження (друга половина XVIII – середина XIX ст.). Харків, 1996.
4. Ващенко В.В. Лекції з історії історичної науки другої половини XIX – початку XX століття (М.І.Костомаров, В.Б.Антонович, М.С.Грушевський). Дніпропетровськ: ун-т, 1998. 140 с.
5. Зашкільняк Л. Методологія історії. Львів: ун-т, 1999. 227 с.
6. Марченко М.І. Українська історіографія (з давніх часів до середини XIX ст.). Київ, 1959.

14. Інформаційні ресурси

1. Ізборник. URL: <http://litopys.org.ua/>

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

---

2. Інститут історичних досліджень Львівського національного ун-ту ім. Івана Франка. URL: www.franko.lviv.ua
3. Інститут історії України НАН України. URL: <http://history.org.ua>.
4. Історична правда. URL: <http://www.istpravda.com.ua/>
5. historians.in.ua – український науковий історичний веб-портал.
6. Сайт Українського інституту національної пам'яті: <http://memory.gov.ua/holodomorcommemoration-news>.

РЕГУЛЯЦІЯ І ПОЛІТИКИ КУРСУ

Комунікація

Базовою платформою для комунікації викладача зі студентами є CE3H Moodle.

Стиль поведінки

Магістр – це лідер і організатор. Магістрант повинен тренувати і демонструвати такі якості, як активність, наступальність, ініціативність.

Академічна доброчесність

Справа не лише в засудженні крадіжок. Проблема є глибшою: плагіат – це ворог самостійного пошуку. А саме здатність самостійно продукувати ідеї і сюжети є головною і найціннішою рисою професійного історика.

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Аспіранти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених *Кодексом академічної доброчесності ЗНУ*: <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. *Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти* (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих аспірантами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до *Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання аспіранту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається *Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9pkmp5>. Підстави та процедури відрахування аспірантів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються *Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється *Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті*: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються *Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: *Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; *Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ. Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції (Воронков В. В., 1 корп., 29 каб., тел. +38 (061) 289-14-18).

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога (061)228-15-84 (щоденно з 9 до 21).

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ. Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 17.00; субота з 09.00 до 15.00.

ЕЛЕКТРОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): [HTTPS://MOODLE.ZNU.EDU.UA](https://moodle.znu.edu.ua)

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресами:

• для аспірантів ЗНУ - moodle.znu@gmail.com, Савченко Тетяна Володимирівна

• для аспірантів Інженерного інституту ЗНУ - alexvask54@gmail.com, Василенко Олексій Володимирович

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/oczn/nim>

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>.